

YRITYS KODIN POLIITTISEKSI FILOSOFIAKSI

“Me olemme tulleet siihen tulokseen, että poliittinen on totaalinen, ja siksi me tiedämme, että jokainen päätös siitä, että jokin on epäpoliittista, on aina poliittinen päätös – huolimatta siitä kuka päättää ja millä perusteella.”

Carl Schmitt, *Poliittinen teologia* (1932).

Se, että poliittinen tunnustetaan totaalisena eli että kaikki kuuluu mahdollisesti poliittisen päätöksenteon alueelle, ei tarkoita sitä, että mikään ei ole enää poliittista. Mahdollinen ei vielä millään välttämättömyyden logiikalla johda aktuaaliseen. On olemassa mahdollisia, jotka eivät ole koskaan aktuaalisia. Poliittisen totaalisuuden merkitys on sen sijaan siinä, että itse mahdollisen ja aktuaalisen välisen rajan vetäminen kuuluu poliittisen alueeseen. Poliittisen totaalisuuden tilanteessa tämän rajan vetäminen on itse asiassa poliittinen teko *par excellence*. Kun poliittinen tunnustetaan totaalisena, päätös siitä, mikä on poliittista ja mikä jätetään poliittisen ulkopuolelle, on itsessään kaikkein poliittisin teko. Luonnostaan – jos asia näin halutaan ilmaista – mikään ei kuulu poliittisen ulkopuolelle.

Tosiasiasa, toisin kuin Schmitt ja lukuisat muut poliittisen – toisin sanoen moraalisen, sosiaalisen, oikeudellisen, kielellisen, inhimillisen – totaalisuutta nykyaikana korostavat luulevat, poliittinen voidaan ymmärtää totaalisena vain, jos kaikesta huolimatta on jotakin, joka on luonnostaan – jotakin ei-päätettyä, jotakin *tuomion* ulkopuolelle jäävää. On olemassa jotakin, joka sellaisenaan ei ole hyvää tai pahaa, oikeaa tai väärää, kaunista tai rumaa, tuottavaa tai tuottamatonta, hyödyllistä tai hyödytöntä. Naturalistisen poliittisen filosofian – luonnonfilosofian – lähtökohtana on nimenomaan tämän käsittäminen. Se tarkastelee päätöksen taakse kätkeytyvää luonnollista. Vain todella dogmaattinen poliittinen teologi voi tyytyä Raamatun ilmoitukseen, alussa olevaan tuomioon. (Alussa Jumala jakaa maan ja taivaan, maan ja meren, kasvin ja eläimen, eläimen ja ihmisen – eikä tälle jakamisen/tuomion kierteelle löydy loppua.) Jokainen ei-teologinen yritys jäljittää alkuperää lähtee sen sijaan tarkastelemaan päätöksen ei-päätettyä ja tuomion eituomitsevaa alkuperää.

Tämä ei tarkoita, että on edettävä kohti jonkinlaista materialismia. Jokainen mekaaninen tulkinta ei-päätöksestä päätöksen tai ei-poliittisesta poliittisen alkuperässä on pelkkä karikatyyri. Materialismin sijaan on edettävä kohti sellaista päättämätöntä, tuomitsematonta ja esipoliittista *konkreettista* mahdollisuusehtoa, tai jos asia halutaan ilmaista kieleen viittaavin termein, ei-loogista tai ei-rationaalista – joiden kummankin (*logos* tai *ratio*) yhteys sanaan ja puheeseen on pidettävä mielessä – mahdollisuusehtoa, jota ei voida ilmaista materialistisessa eikä idealistisessa kielessä. Sillä edellinen tulkitsee kieltä konkreettista heijastavana ja jälkimäinen konkreettista kielen heijastamana, kun taas kielen konkreettinen mahdollisuusehto viittaa kielen itsensä ei-kielelliseen rajaan, ehkäpä kielellisyyden sellaisenaan kokemukseen.

Tämä *kokemus*, tämä ei-kielellinen tai esi-kielellinen – taikka yhtä lailla esipoliittinen – kokemus, on se, jota olen kutsunut *lapsuudeksi*. Tämä kokemus – tämä lapsuus – resistoi aivan luonnostaan kaikkea loogista ja rationaalista, se resistoi kieltä itseään. Lapsuus on kielen vastaanpano, mutta tästä huolimatta – tämän takia – se on yhtä lailla sen mahdollisuusehto, kielellisen esi-kielellinen raja, josta käsin kielellisen alue avautuu. Lapsuus on loogisen epälooginen alkuperä. Tämä takia lapsuus on poliittisen – poliittisen joka on ennen muuta ilmaistuja päätöksiä ja julistettuja tuomioita sekä kaikenlaista muuta lörpöttelyä – mahdollisuusehto. Lapsuus kuuluu poliittisen alueelle, mutta ei sisälly siihen, sillä se kuuluu siihen sen *asettavana ulkopuolena*. Ilman lapsuutta ei ole poliittista eikä edes kielellistä vaan vain yksinkertainen elämellisyys, poliittinen totaalisenä eli mekaanisena.

Usein sanotaan, kuten Aristoteles, että ihminen on *bios politikos* ja tämän takia erilainen kuin muut eläimet. Tässä sinänsä ei ole mitään väärää, mutta uudella ajalla elämellisyys on ymmärretty vain mekaanisuutena ja inhimillinen olemassaolo – poliittinen elämä – jonkinlaisena mekaanisuudesta vapaana olemassaolona. Tämän vapauden on sanottu kumpuavan siitä, että ihminen on rationaalinen olento, tai siitä että ihmisellä on kuolematon sielu, tai sitten siitä, että hän on, toisin kuin eläimet, kielellinen olento. Tosiasiassa eläimilläkin on, kuten nykyaikainen eläintiede on osoittanut, oma rationaalisuutensa ja oma kielensä – eikä ihmiselläkään enää uskota olevan, ainakaan kovin usein, kuolematonta sielua. Ihminen ei olekaan *bios politikos* sen takia, että hänellä on kieli vaan nimenomaan sen takia, että ihmiselle on olemassa ei-kielellinen kokemus, lapsuus. Eläin syntyy kieleen, minkä takia sen käyttäytyminen on joskus saattanut näyttää mekaaniselta – sen sijaan ihmisellä on ei-kielellinen kokemus, mikä mahdollistaa *suhteen* kieleen, ajattelun ajattelemisen. Toisin sanoen jos ihminen on poliittinen eläin ja jos tämä poliittinen tarkoittaa tässä jotakin enemmän kuin pelkästään yhteisten asioiden hoitoa – joka selvästi on ominaista yhtä lailla mille tahansa eläimelle – on tämä poliittisuus ymmärrettävä suhteessa ei-poliittisen eli luonnollisen alueeseen, suhteessa ihmisen lapsuuteen. Vain eläimille – jos niillekään – poliittinen on totaalia. Vain eläin elää läpeensä keinotekoista elämää.

Kun nykyaikaina poliittinen kuitenkin yhä useammin tunnustetaan totaalisenä – esitetään muun muassa talouden ja yksityisen alueen sekä lopulta henkilökohtaisen ja intiimin kokemuksen politisoimista – katoaa tämä poliittisen ei-poliittinen alkuperä, ja poliittisesta tulee sitä, minkä sen alunperin piti ylittää eli mekaanista. Alunperin talous ja yksityinen olivat lapsuuden suojapaikkoja, instansseja, jotka huolehtivat poliittisen ei-poliittisesta alkuperästä ja pitivät sen piilossa julkisen häikäisevältä valolta. Aina 1960-luvulle asti – tämä on tietenkin vain kärjistyks – oli

olemassa suhteellisen autonominen yksityisen alue, jossa ei-poliittinen tai luonnollinen saattoi ilmaantua ja jossa henkilökohtaisten suhteiden ja intiimin elämän konkreettinen muoto – mukaan lukien rakkaus – sai paikkansa. Nykyään henkilökohtaisista ja jopa intiimeistä suhteista on tullut kaikkein julkisimpia ja lapsuus poliittisen ei-poliittisena alkuperänä on jätetty kokonaan totaalisenä ymmärretyn poliittisen armoille. Tästä ei ole osoituksena niinkään konkreettisen lapsen poliittinen huostaanotto – mikä viittaa yhteiskunnallisiin ja valtiollisiin lasta koskeviin toimenpiteisiin – vaan pikemminkin se ele, jolla on luovuttu luonnollisen puolustamisesta, ele, jonka seurauksena on kaikkien suojaavien seinien kaatuminen ja ihmisen ilmaantuminen kaikessa alastomuudessaan julkisen alueelle. On edetty alastoman politiikan vaiheeseen, ja se vastaa sitä vaihetta, jolloin politiikka tekee alastomasta elämästä omien toimenpiteidensä keskeisimmän kohteen.

Tietenkin poliittinen on tässä ymmärrettävä laajassa mielessä – kenties liiankin laajassa. Tässä mielessä *bios teoretikos* ei eroa millään ratkaisevalla tavalla *bios poliitikoksesta*. Lapsuuden näkökulmasta *bios teoretikos* on päinvastoin lapsuuden symmetrinen vastakohta. Lapsuus on ajattelun ei-ajateltavissa oleva alkuperä, kun taas *bios teoretikos* viittaa suoraan ajattelun ajatteluun. Toisaalta poliittisen tunnistaminen totaalisenä on yhtä lailla uhka ajattelun ajattelulle kuin ajattelun ei-ajateltavissa olevalle alkuperälle. Poliittinen totaalina vaatii käytännön sovellettavuutta, sillä sellainen ajattelu – idea – jolle ei voi perustaa yhtään päätöstä tai tuomiota, on poliittisen näkökulmasta turha ja sen takia hävitettävä. Näin idea – puhdas idea – itse asiassa vastaa lapsuuden kokemusta, sillä hyödytön ajatus on poliittiselle yhtä yhdentekevä ajatus kuin sellainen luonnollinen instanssi, joka lakkaamatta karkaa poliittista arvostelua. Yhdentekevyyden on kuitenkin se, jota poliittisen (merkityksellisen, arvopitoisen) totalisuuden aikakaudella ei voida hyväksyä. Kun poliittinen ymmärretään totaalina, kaikella on merkitystä ja arvoa, ja jos jokin näyttää yhdentekevältä, se on joko tuhottava tai sille on annettava merkitys ja arvo. Vain siten se voi toimia päätöksenteon ja tuomion perustana.

Poliittisen totalisoiminen johtaa ei-poliittisen läpipolitisointiin, yhdentekevän merkitykselle alttiiksi panemiseen, mutta samalla tämä läpipolitisointi aiheuttaa poliittisen todellisen perustan, ei-poliittisen alueen tuhoutumiseen. Poliittisen pelastaminen – sikäli kuin se halutaan pelastaa – edellyttää vuorostaan joko teoreettisen elämän tai infantiilin olemassaolon suojelemista tai sen itsesuojeluvaiston elpymistä – sikäli kuin edellinen johtaa takaisin ei-poliittisen poliittiseen määräytymiseen. Näyttää kuitenkin siltä, kuten Jussi Vähämäki on seikkaperäisesti osoittanut, että teoreettisesta elämästä – puhtaasta teoriasta – itsestään, jonka lapsuuden tavoin piti toimia poliittisen elämän transsendentaalina perusteettomana perustana, on tullut uusi tuotantotekijä ja se on valjastettu poliittisen päätöksen ja arvostelman palvelukseen. Tämä on kuitenkin mahdollista vain ja nimenomaan siksi, että elämä teoriassa on vielä kielellistä elämää, elämää *logoksessa* – vaikkakin tuo *logos* näyttää nykyään saavan teoreettisen elämän yhteydessä vain kommunikoimattoman paradoksin muodon. Sen sijaan lapsuus, kielellisen ei-kielellinen alkuperä, jää aina pakosti poliittisen ulkopuolelle.

Ei ole kuitenkaan yhdentekevää, miten tämä jääminen tapahtuu. Jos kyse on lapsuudesta totaalisen hallinnan tilanteessa – jonka vain poliittisen ymmärtäminen totaalisenä mahdollistaa – ei lapsuutta voida ymmärtää muuten kuin tuon hallinnan viimekätisen resistanssin puhtaana instanssina, jonakin mielikuvituksellisena viimeisenä oljenkortena, jota kaikesta heikkoudestaan huolimatta ei saada revittyä juurineen maasta. Jos sen sijaan kyse on tilanteesta, jossa poliittiselle on asetettu

selkeät rajat – ja tämä asettaminen on kuitenkin se kaikkein suurin ja vaikein kysymys, ja kysymys joka epäilemättä viittaa inhimillisen olemassaolon teologiseen ulottuvuuteen –, voi lapsuus toimia poliittisen alueen konstitutiivisena instanssina, sen konkreettisena mahdollisuusehtona. Tällöin lapsuus toimii poliittisen puolesta – eikä tässä funktionaalisuudessa sellaisenaan ole mitään “pahaa”, sillä tarkoituksenani ei ole toimia toimimattomuuden puolestapuhujana, päättää päättämättömyyden puolesta tai tuomita tuomiota. Kaikki puhe toimimattomuudesta, päättämättömydestä ja tuomion inhottavuudesta on varmasti ymmärrettävä poleemisina muotoiluina ja pahimmillaan romanttisina ylilyönteinä, joilla sellaisenaan ei varmasti ole poliittista eikä filosofistakaan merkitystä. Poliittisesta tulee “pahaa” vain jos se ymmärretään totaalisenä, sillä tämä totalisuus tuhoaa poliittisen itsensä edellytykset – nimenomaan se tekee päätöksistä ennustettavia ja tuomioista mekaanisia eikä päinvastoin. (Kokonaan toinen kysymys on, preferoidaanko päätösten tai tuomioiden kohdalla niiden ennustettavuutta ja mekaanisuutta vaiko toisin päättämisen ja toisin tuomitsemisen mahdollisuutta.)

Koti on lapsuuden suojapaikka ja totaaliseen pyrkivän poliittisen *poliittinen* resistanssin instanssi. Kotia ei toisin sanoen tule ymmärtää luonnollisena lapsuuden suojana, sillä lapsuus on luonnollinen, kun taas koti on poliittinen. Kodin perustaminen on poliittinen teko. Se asettaa ei-poliittista poliittiselta suojaavan vallin, poliittisen rajan, jonka sisäpuolella avautuu uusi vapauden tila. Kuulostaa ehkä kummalliselta puhua vapaudesta, kun puhutaan siitä alueesta, joka tavallisesti – klassisen poliittisen filosofian sanaston mukaan – liitetään pakkoon ja orjuuteen. Toisaalta tilanteessa, jossa poliittisesta – joka aiemmin on samastettu vapauteen ja vapaan miehen toimintaan – on tullut totaalista, pakko ja orjuus ymmärretään yhä enemmän poliittisina kuin luonnollisina ominaisuuksina. Vielä Aristoteleelle orjuus oli luonnollinen ominaisuus, mutta myöhemmin se on mieluummin alistettu poliittiselle päätökselle ja tuomiolle. Nykyoloissa orjuudesta ja epävapaudesta päättäminen on poliittinen asia. Sen sijaan se, mikä näyttäytyy epäpoliittisena – toisin sanoen annettuna – on vapaus itse. Nykyihminen on luonnostaan vapaa, mutta koska poliittinen ymmärretään totaalina – kun mitään luonnollista ei ole –, tämä vapaus siirtyy sinne, mihin poliittinen ei vielä ole ulottanut lonkeroitaan. Ensin se siirtyy – 1700-luvulla – niinsanottuun yhteiskuntaan, 1800-luvulla yksityisen alueelle ja pyhään perheeseen sekä lopulta tällä vuosasadalla ihmisen tunteeseen omasta vapaudestaan, intiimin alueelle. Kun intiimi politisoituu, kun kaikkein herkimmistäkin yksityisasiosta tulee poliittisia ja julkisia (yhteisiä ja vaihdettavia) asioita, ei vapaudelle näytä olevan enää mitään sijaa.

On ymmärrettävää, että tässä tilanteessa nousee kuin sienä sateella sellaisia – uusmoralistisia, usklossisia, republikanistisia – kirjoituksia, jotka vaativat paluuta klassiseen vapauden käsitteeseen eli että vapaus ymmärretään jälleen yhteydessä poliittiseen toimintaan ja pakko vastaavalla tavalla suljetaan yksityisen alueelle. Hengelle halutaan antaa sen oma arvokkuus, kun taas ruumis liitetään mielellään jälleen johonkin, jota hallitsevat välttämättömyys ja pakko. Tällaiset muotoilut ovat varmasti mieltä ylentäviä ja lupaavat ihmiselle takaisin hänen menetetyt arvokkuutensa. Nykyaikaisessa yhteiskunnassa on kuitenkin vaikka minkälaisia mieltä ylentäviä pyrkimyksiä, mutta konkreettisen elämän filosofian on mielenylennyksen sijaan pyrittävä todellisuutta vastaaviin muotoiluihin. Kaikki klassinen on varmasti kaunista ja ihanaa kontemplotavaa ja periaatteellista ja representoivaa, mutta jokainen paluu vain hidastaa uuden ja mielenkiintoisen luomista.

Kodin perustaminen on päätös ei-poliittisen puolesta. Vertauskuvallisesti – mutta vain vertauskuvallisesti – kyse on luonnonsuojelusta tilanteessa, jossa tekninen kehitys uhkaa tuhota luonnon ja luonnon suojeleminen – mikä yksinomaan mahdollistaa tulevan teknisen kehityksen – on mahdollista ainoastaan kaikkein kehittyneimmän tekniikan avulla. Kodin perustaminen on päätös ei-poliittisen puolesta, mutta itsessään tuo päätös on, kuten jokainen päätös totaalisen poliittisen aikakaudella, poliittinen päätös. Sen alkuperä voi olla rakkaudessa, mutta se ei perustu rakkauteen. Se perustuu sen tehtävään lapsuuden suojapaikkana. Ilman tätä suojapaikkaa – toistettakoon vielä kerran – itse poliittisen alue tuhoutuu, sillä totaalisen poliittisen aikakaudella, jossa jokainen luonnollinen on luonnollinen vain päätöksen kautta, poliittisen alue muuttuu – *logoksen* kiertyessä itseensä – mekaanisen alueeksi. Toisin sanoen koti suojaa – suojatessaan lapsuutta – poliittisen itsensä aluetta.

Lapsuus on poliittiselle se tyhjä ulkoinen, jonka se edellyttää. Lapsuudella ei ole sisältöä, vaan kuten ymmärrettävää, se sisältää sen *yhdentekevyyden* aineksen, jota ilman kaikki merkitys hämärtyy ja itse asiassa tuhoutuu. Kun ihminen astuu kodista poliittisen alueelle, hän kantaa mukanaan tuon alueen suhteellistavaa yhdentekevyyden – hermeneuttisen käänteen jälkeen voidaan sanoa jopa *totuuden* – ainesta, jota ei voi valjastaa poliittiseen kiistaan, mutta joka tästä huolimatta on tuolle kiistalle elintärkeä. Voidaan hehmittää kokonainen poliittisen ei-poliittiseen viittaavien käsitteiden sarja: lapsuus/luonto/yhdentekevä/tosi – jopa *väkivalta* kuuluu tähän. Yhtä hyvin voitaisiin puhua lapsen yhdentekevästä luonnosta, mutta nykyaikana moralismi – toisin sanoen politisoitinti – on siinä määrin juurtunut, että tämä saattaisi johtaa jo syyteharkintaan. Pitäisi kuitenkin ymmärtää, että lapsessa ei ole rakastettavaa tämän kauneus tai hyvyys vaan päinvastoin se, että lapsi on kauniin ja ruman, hyvän ja pahan tuolla puolen, sillä yhdentekevyyden vyöhykkeellä, josta käsin nämä moraaliset – poliittiset – käsitteet ovat ylipäättään ymmärrettäviä. Lapsesta tekee rakastettavan nimenomaan hänen yhdentekevyytensä, hänen sellaisuutensa. Koti on tuon sellaisuuden suoja, sellaisuuden, jota nykyaikainen läpipoliittinen, tekopyhyyteen asti moraalinen tehokkuusyhteiskuntamme ei voi sietää. Tämän takia se haluaa tuhota kodin – vaikka jossain syvemmällä tasolla se käsittää, että jostain vielä selvittämättömästä syystä kodilla on oma arvonsa (nimenomaan *arvonsa*), jos ei muuten niin ainakin marxilaisittain (sosiologisesti), jonkinlaisena uusintamisen instanssina.